

Етика III разреди

Предметни професор: Весна Гаврић

Е-маил: gavric.vesna@outlook.com

Ученици који долазе на час: III1– 15.3.2021. – претчас – клуб ученика

III9- 19.3.2021. – претчас – клуб ученика

III5- 19.3.2021. – четврти час – клуб ученика

ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА

Професионална етика је скуп правила норми, начела и вриједносних судова што их се припадник неке професије треба придржавати у свом раду, а обично се остварује у облику писаног етичког кодекса.

Главно значење појма етика садржано је изразу „филозофско проучавање морала“, а може се користити и у ужем смислу, као морална теорија, односно састав одређених скупина људи или појединаца. За примјер нам може послужити хршћанска етика, Кантова етика или професионална етика. Како бисмо правилно сагледали проблематику професионалне етике, потребно је разјаснити њене коријене. Наиме, обвеза етичног поступања за све врсте професионалаца произлази из одређених дужности коју преузимају на радном мјесту, с једне стране дужност према послодавцу, а с друге стране према клијентима или корисницима. Врста етике која просуђује о моралности поступака на темељу придржавања више или једног правила, назива се деонтологија, она сматра да правила вежу особу уз дужност и да је сам поступак важнији од посљедица.

Различите скупине људи, на друкчији ће начин устројити своја етичка правила, међутим већина њих ће слиједити пет главних функција:

1. Дисциплинарна – осигурава се професионалност и интегритет струке
2. Савјетодавна – служи као мисао водила члановима у ситуацијама у којима је тешко разлучити исправно од погрешног
3. Образовна – етички кодекси служе посебно за едукацију нових чланова професије, али и да подсјете оне старије и искусније на неке мање познате чињенице
4. Инспиративна – кодекси могу послужити и као инспирација да се чини добро
5. Публицитет – ако струка покаже да има строг и јасно дефиниран етички кодекс, може ојачати повјерење јавности

Професијама се сматрају оне дјелатности које су развиле формалне захтјеве за прихват новог чланства кроз систем образовања, испитивања и практичног рада под надзором, али и настанак регулаторних тијела која могу прихватити и дисциплинирати нове чланове. Оно што професионалце разликује од остатка радне снаге, је њихова дужност да у свом раду, често самостално доносе одлуке које могу имати далекосежне последице. Професионалне заједнице, исто тако морају имати правила за саморегулацију, како би њени чланови могли доносити етички исправне одлуке.

Примјере није тешко пронаћи, а с обзиром да свака струка има друкчији фокус дјеловања, можемо употребити њезин етички кодекс да га тачно одредимо.

Кизза сматра да постоје 3 основна елемента која чине професионалца:

1. Скуп високо развијених вјештина и дубоко познавање подручја дјеловања – иако се професионалне вјештине развијају и надограђују током читаве каријере, потребно је стећи велико теоретско знање о одређеном подручју прије него ли је могуће започети са самосталним дјеловањем

2. Аутономија – у односу између клијента, односно корисника и професионалца, постоји равнотежа моћи која је у правилу увијек наклоњена професионалцу, за разлику од квалифицираног радника, професионалац има могућност у великој мјери варирати пружање воје услуге без консултирања с клијентом

3. Поштивање правила понашања – професионалац обично поштује 4 скупине правила понашања, професионални код (Професионал цоде): штити имиџ струке и појединца, особни код (Персонал цоде): зависи о културном окружењу и надопуњава професионални код, институцијски код (Институционал цоде): гради повјерење јавности у институцију, код заједнице (Цоммуниту цоде): као и особни код намеће га културно окружење.

Интеракција између наведених кодекса замишљена је у облику концентричних кружница. У средишту се налази код заједнице, као најопштенији, изван њега, институцијски код, након којег слиједе особни и професионални.

Ради дубљег разумијевања професионалне етике приказат ће се укратко етички кодекси факултета, кодекс новинара и кодекс за докторе, који своје коријене вуче из једног од најранијих примјера професионалне етике, Хипократове заклетве. Етички кодекси факултета забрањује плагирање и захтјева поштовање туђих интелектуалних права. Могуће је ишчитати из тога како је интелектуално поштење једна од најважнијих вриједности које свеучилишта настоје унијети у своје запосленике и студенте. Чини се дакле важним кроз цијело више образовање информисатки студенте, али и чланове шире академске заједнице о начинима избјегавања плагијата.

С обзиром да је срж новинарске професије објављивање вијести и преношење вјеродостојних и потпуних информације, није изненађујуће да и њихов етички кодекс осликава те вриједности, чак и кроз назив документа нпр. „Кодекс части хрватских новинара“. Уреднике и новинаре се обвезује да штите људска права, провјеравају своје изворе информација те их се упозорава да снесу одговорност за објављене податке.

Кодекс медицинске етике и деонтологије примарно наводи обвезе према пацијенту, које се састоје од дужности да на прво мјесто стави добробит пацијента, па макар то значило

препуштање скрби о пацијенту другом лијечнику. Од десет чланака овог кодекса, седам их упозорава доктора да његови поступци могу бити усмјерени једино и само на унапређивање здравља или медицинских третмана. Чак и право доктора на призив савјести претпоставља прво бригу за пацијента. „Доктор има право на призив савјести, ако тиме не узрокује трајне посљедице за здравље или не угрози живот пацијента.“ Једна од ставки која се јавља у сваком етичком кодексу је она која потиче професионалца на стално усавршавање и продубљивање знања, те стицање нових вјештина. Ако се свим стручњацима, а поготово оним младим који тек започињу властиту каријеру усади такав начин размишљања, као професионални стандард, читава ће стручна заједница профитирати јер ће увијек бити у потрази за новим изазовима, одговорностима и најбољом праксом.